

Lägesbild: Andel äldre med
hemtjänstinsatser minskar
– vad kan det bero på?
maj 2026

Sammanfattande bedömning

Sammanfattningsvis visar Socialstyrelsens analys att:

- Under flera års tid har andelen äldre personer med hemtjänstinsatser i ordinärt boende minskat. Trenden är tydligast bland de som är 80 år och äldre. Behovet av hemtjänstinsatser har alltså inte ökat i samma takt som den äldre växande befolkningen.
- Det finns skillnader mellan könen. Andelen kvinnor med hemtjänstinsatser är större än andelen män. Minskningen av hemtjänstinsatser är även större för kvinnor än för män. Däremot har antalet män med hemtjänstinsatser ökat.
- Två av fem äldreomsorgschefer känner igen minskningen av andelen äldre som får hemtjänstinsatser. Hälften gör inte det.
- Flera äldreomsorgschefer uppger att antalet 80 år och äldre med hemtjänstinsatser ökar i kommunen och att de äldre dessutom har allt större vård- och omsorgsbehov när insatsen påbörjas.
- Äldreomsorgschefer bedömer att trenden framför allt förklaras av att äldres förändrade attityder och beteenden påverkar kontakten med äldreomsorgen och att kommunernas förebyggande arbete ersätter eller skjuter upp behov av hemtjänstinsatser.
- En annan förklaring som ibland lyfts i andra sammanhang än äldreomsorgspanelen är att kommunerna blivit mer restriktiva i sin behovsbedömning. Enkätresultatet visar att cheferna bedömer att ändrade riktlinjer inte är en betydande förklaring till trenden.
- I den här lägesbilden har vi kartlagt äldreomsorgschefer bedömning av varför andelen äldre med hemtjänstinsatser minskar. Resultaten pekar på behov av fördjupade analyser för att bättre förstå orsakerna till minskningen. Socialstyrelsen avser att följa detta.

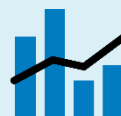
Om Socialstyrelsens äldreomsorgspanel

Socialstyrelsens äldreomsorgspanel består av 149 äldreomsorgschefer (eller motsvarande) på övergripande nivå. Det är en god spridning geografiskt och mellan olika kommuntyper. Enklare enkäter skickas ut några gånger per år. Panelen syftar till att Socialstyrelsen snabbt ska få koll på aktuella frågor inom äldreomsorgen.

Enkät om förklaringar till att andel omsorgsinsatser till äldre minskar

Svarsfrekvens: 66 procent (97 kommuner)

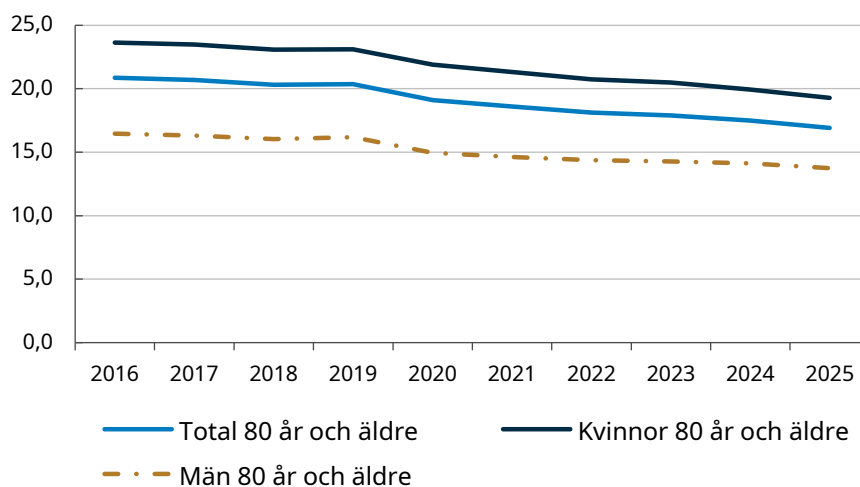
Datinsamling: 25/3–14/4 2026

Andelen 80 år och äldre med hemtjänst minskar, trots att åldersgruppen blir större

Socialstyrelsen har vid flera tillfällen uppmärksammat att andelen äldre personer som får hemtjänstinsatser i ordinärt boende har minskat. Trenden är tydligast bland personer 80 år och äldre. Under en tioårsperiod har andelen med hemtjänstinsatser sjunkit från drygt 20 procent 2016 till 16 procent 2025. Minskningen är särskilt tydlig från 2019, se diagram 1.

Diagram 1. Andelen (%) personer 80 år och äldre med hemtjänstinsatser 2016–2025 efter kön

Källa: Registret över socialtjänstinsatser till äldre och personer med funktionsnedsättning, Socialstyrelsen 2026.

Det finns skillnader mellan könen. För det första har kvinnor oftare hemtjänstinsatser än män. För det andra har andelen kvinnor över 80 år med hemtjänstinsatser minskat mer än andelen män, från 24 till 19 procent. Andelen män med hemtjänstinsatser har minskat från 16 till 14 procent.

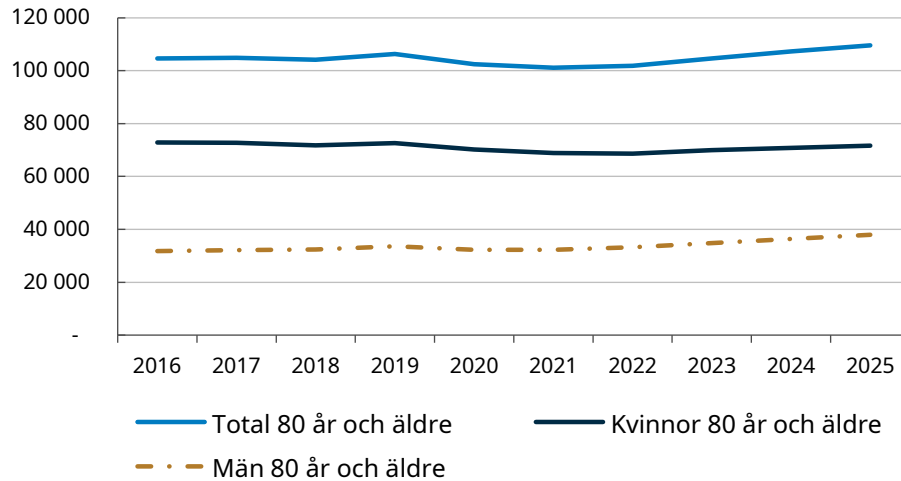
Antalet 80 år och äldre med hemtjänst ökar

Även om andelen 80 år och äldre med hemtjänstinsatser minskar så ökar antalet som får insatser, vilket är rimligt givet att antalet äldre i befolkningen har ökat. 2016 hade 104 700 personer 80 år och äldre hemtjänstinsatser och tio år senare, 2025, hade 109 600 personer 80 år och äldre hemtjänstinsatser.¹ Det är en ökning med 4,7 procent. Ökningen är

¹ Socialstyrelsen. Vård och omsorg för äldre – lägesrapport 2026.

särskilt tydlig från och med 2023, men är mindre än förväntat sett till befolkningsutvecklingen.²

Diagram 2. Antalet personer 80 år och äldre med hemtjänstinsatser 2016–2025 efter kön

Källa: Registret över socialtjänstinsatser till äldre och personer med funktionsnedsättning, Socialstyrelsen 2026.

Även här framträder en skillnad mellan könen. Framför allt är det antalet män 80 år och äldre med hemtjänstinsatser som ökar.

En del kommuner känner igen minskningen av andel äldre med hemtjänstinsatser

Två av fem äldreomsorgschefer beskriver att de känner igen utvecklingen med en minskande andel 80 år och äldre med hemtjänstinsatser i den egna kommunen.³ Flera beskriver en åldrande befolkning, särskilt i mindre kommuner, och ser att andelen äldre med hemtjänstinsatser inte ökar i den takt som de planerat för.

Andelen äldre i kommunen ökar. Vi har noterat att färre än tidigare har behov av insatser från oss, alltså vi har färre antal aktuella ärenden än förra året. De som är aktuella är dock i behov av mer insatser och behoven är mer föränderliga än tidigare.

Vi upplever att hemtjänst inte ökar i den takt som vi tidigare lagt prognoser utifrån.

² Antal 80 år och äldre ökade i befolkningen under tidsperioden med 35 procent.

³ Socialstyrelsens äldreomsorgspanel, 2026.

Nästan alla äldreomsorgschefer som känner igen utvecklingen beskriver att de genomfört egna analyser där de uppmärksammat minskningen och vad den kan bero på. Vanligast är att de diskuterat trenden i ledningsgrupp eller motsvarande och några har genomfört en kartläggning eller analys (till exempel målgruppsanalyser eller prognoser av det framtida behovet av insatser).

Ungefär hälften av äldreomsorgscheferna uppger att de inte känner igen trenden, flera beskriver i stället att antalet äldre med hemtjänstinsatser ökar. Att antalet personer med hemtjänstinsatser ökar stämmer överens med Socialstyrelsens officiella statistik, och enligt denna är den generella trenden är att andelen äldre som får hemtjänstinsatser minskar. Att cheferna inte känner igen sig i trenden kan exempelvis handla om att de utgår från antal personer och inte andel, eller att vi utgår från olika tidsperioder.

Demografin ökar hos oss och därmed blir vi fler äldre som behöver insatser från oss.

Vård- och omsorgsbehov beskrivs öka bland äldre med hemtjänstinsats

Många äldreomsorgschefer beskriver att äldre tar del av insatser från äldreomsorgen allt senare med större vård- och omsorgsbehov än tidigare. En äldreomsorgschef beskriver att insatserna i allt högre grad koncentrerar sig till en mindre grupp med större behov.

Antalet ökar och vi har fler multisjuka med stora omvårdnadsbehov och som också har behov av avancerad hälso- och sjukvård.

Vi ser också en trend att fler får beviljat säbo [särskilt boende för äldre] utan att ha haft andra beviljade insatser inom vård och omsorg innan.

Dessa upplevelser stämmer bra överens med SNAC-studiens resultat.⁴ Studien syftar bland annat till att förstå hur äldreomsorgsinsatser är relaterade till bedömda behov, och jämför äldreomsorgens debutanters bedömda behov 2015 och 2022. 2022 hade omsorgstagarna större omsorgsbehov när de debuterade i jämförelse med 2015.

Enligt Socialstyrelsens senaste lägesrapport framkommer denna trend även i utvecklingen av omfattningen av hemtjänststimmar samt i

---

⁴ Stiftelsen Stockholms läns äldrecentrum. SNAC Stockholm 2022.

utvecklingen av kommunala hälso- och sjukvårdsinsatser till äldre personer.⁵ Under 2024 fick 260 000 personer 80 år och äldre kommunal hälso- och sjukvård, 87 000 av dessa fick även hemtjänstinsatser.⁶ Det är vanligare att kvinnor har både hemtjänstinsatser och kommunal hälso- och sjukvård än män. Däremot är vårdåtgärderna i stort sett lika för kvinnor och män.

Flera förklaringar till trenden

Att andelen 80 år och äldre med hemtjänstinsatser minskar kan delvis förklaras med en friskare befolkning. H70-studien visar att personer i Sverige åldras friskare och starkare än tidigare generationer.⁷ Vi vet också att medellivslängden ökar i Sverige. För män är den 82,5 år och kvinnor lever i snitt tre år längre.⁸ Den högre andelen kvinnor med hemtjänstinsatser och kommunala hälso- och sjukvårdsinsatser kan delvis förklaras av att kvinnor i genomsnitt lever längre än män.⁹ Minskningen av andelen äldre med hemtjänstinsatser kan alltså delvis bero på en förbättrad hälsa hos den äldre befolkningen, men det finns troligtvis fler förklaringar.

Förebyggande arbete ser cheferna som den vanligaste förklaringen till minskningen

Den vanligaste förklaringen som äldreomsorgscheferna bedömer är att kommunens förebyggande arbete och öppna insatser (till exempel träffpunkter och mötesplatser) ersätter eller skjuter upp behovet av hemtjänstinsatser. Av cheferna bedömer 80 av 96 att kommunernas förebyggande arbete eller öppna insatser påverkar utvecklingen i antingen hög eller begränsad utsträckning. Äldreomsorgscheferna beskriver att genom förebyggande insatser har de kunnat stötta äldre personer i att bibehålla sin funktionsförmåga och därigenom skjuta upp behovet av hemtjänst.

Vi ser trenden tydligt. Vi har också jobbat aktivt under många år med förebyggande och främjande insatser för att stärka seniorers hälsa och egenmakt.

⁵ Socialstyrelsen. Vård och omsorg för äldre – lägesrapport 2026.

⁶ Fördelning av övriga insatser för personer 80 år och äldre med kommunal hälso- och sjukvård: ordinärt boende utan hemtjänst (56 300), särskilt boende för äldre (79 700), korttidsboende (25 000), dagverksamhet (8 500) och LSS-boende (400).

⁷ Skoog I. 70 år är det nya 50. Delegationen för senior arbetskraft 2020.

⁸ Statistiska centralbyrån (SCB) 2025.

⁹ Socialstyrelsen. Vård och omsorg för äldre – lägesrapport 2026.

Samtidigt visar Socialstyrelsens nationella statistik att insatsen dagverksamhet minskar. Andelen äldre som har dagverksamhet har minskat under perioden 2016–2025. Bland personer 80 år och äldre minskade andelen med dagverksamhet från 1,3 procent år 2015 till 1,0 procent år 2025. Nedgången var särskilt tydlig mellan 2019 och 2020. Därefter ökade andelen något, men låg kvar på en lägre nivå än före nedgången.

Vi vet dock att kommunerna arbetar förebyggande på flera andra sätt. Vid Socialstyrelsens kompetenscentrum för äldreomsorgs verksamhetsnära besök hör vi ofta om utbyggnaden av träffpunkter och mötesplatser för att främja social kontakt och aktiviteter, ofta som en del i omställningen i och med den nya socialtjänstlagen. Vissa äldreomsorgschefer beskriver även olika förebyggande arbetssätt i enkäten. Några chefer nämner exempelvis att biståndsbedömda trygghetsboenden öppnas som ett sätt att minska behovet av hemtjänst. Samlokalisering av olika öppna insatser och stöd är ett annat exempel.

Äldreomsorgscheferna beskriver också hur kommunerna ändrat sina arbetssätt och arbetar uppsökande för att lotsa äldre till andra förebyggande insatser och stöd. Exempelvis beskriver en kommun att de har stärkt upp behovsbedömningen med en arbetsterapeut för att ge annat typ av stöd. En annan kommun lyfter att ett multiprofessionellt mottagningsteam vid behov kan slussa äldre som är i behov av stöd till andra insatser eller tjänster.

I processen för att bedöma behov har vi utarbetat ett arbetssätt som involverar kommunens arbetsterapeut. Syfte med detta är att utröna om behovet kan tillgodoses på annat sätt (till exempel genom hjälpmedel eller träning) samt att insatserna ska landa på rätt nivå. Handläggare och arbets-terapeut tillsammans med brukaren hjälps åt att fastställa individuella mål med insatserna för de brukarna som har behov av insatser från hemtjänsten.

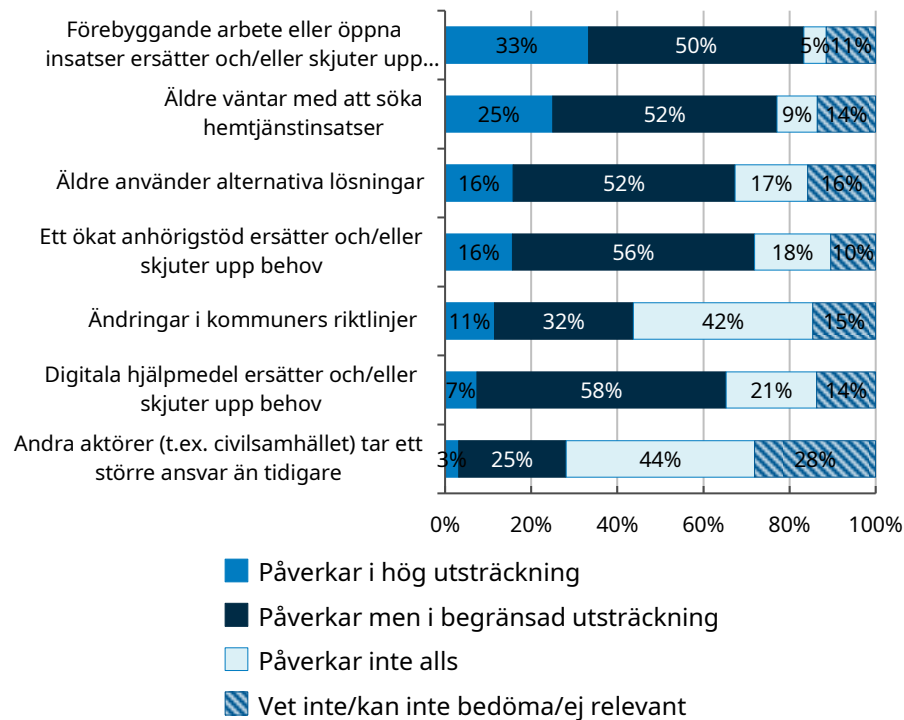
Vi har ett multiprofessionellt mottagningsteam som är en väg in och fungerar som en tratt. Där undersöker man om det finns andra sätt att lösa individens behov än behovsbedömda insatser. Det kan vara att hänvisa till insatser utan individuell behovsprövning, digitala tjänster, privata tjänster, träning, smarta produkter mm. I teamet finns handläggare, sjuksköterska, arbetsterapeut, fysioterapeut och specialistundersköterskor.

Vissa chefer nämner också möjligheten att få socialtjänstens stöd genom insatser utan individuell behovsprövning. De beskriver att de har utökat utbudet av dessa insatser.

Äldre bedöms vända sig till äldreomsorgen allt senare

Äldreomsorgscheferna bedömer även att andra saker påverkar att andelen äldre med hemtjänstinsatser minskar, både i hög och i begränsad utsträckning. De ser både att kommunernas arbete påverkar minskningen och att äldre av olika anledningar på eget initiativ väntar med att ansöka om stöd från äldreomsorgen.

Diagram 3. Andel (%) äldreomsorgschefer som bedömer hur mycket olika förklaringar påverkar minskningen, antingen i den egna kommunen eller på nationell nivå

Källa: Datasamling via Socialstyrelsens äldreomsorgspanel, N=97

Utöver det förebyggande arbetet bedömer äldreomsorgscheferna att de äldres attityder till äldreomsorgen och förändrade beteende påverkar minskningen. Drygt tre fjärdedelar av äldreomsorgscheferna bedömer att äldre väntar med att söka hemtjänstinsatser.

Bedömningen är en uppskattning. Framträdande är dock att man oftare hör att till exempel behov av stöd vid städning eller inköp tillgodoses på annat sätt så som RUT eller digitala inköp.

Även att äldre använder alternativa lösningar (till exempel städhjälp eller digitala inköp) bedöms påverka, två tredjedelar av cheferna bedömer att det påverkar antingen i hög eller begränsad utsträckning. Några äldreomsorgschefer beskriver också att avgiften har utformats så att det är mer ekonomiskt fördelaktigt för äldre att använda sig av rutavdrag och köpa privata hushållsnära tjänster för att tillgodose mindre behov. Att äldre tillgodoser sina behov på andra sätt och väntar med att söka hemtjänstinsatser ligger i linje med chefernas upplevelse av att äldre ansöker om stöd från äldreomsorgen senare men med större omsorgsbehov, samt med resultaten från SNAC-studien.

Kommuners arbetssätt och övriga insatser bedöms påverka i begränsad utsträckning

Ungefär tre fjärdedelar av äldreomsorgscheferna bedömer att kommunernas ökade anhörigstöd påverkar utvecklingen, men framför allt i begränsad utsträckning. Många bedömer även att digitala hjälpmedel ersätter och eller skjuter upp behov, men även det i begränsad utsträckning. En stor andel chefer ser att andra aktörers arbete (till exempel civilsamhället) inte påverkar minskningen alls. Samtidigt är det även många som inte vet eller inte kan bedöma andra aktörers arbete.

Några bedömer att ändrade kommunala riktlinjer påverkar minskningen

Ett antagande som ibland lyfts i olika sammanhang är att kommunerna blivit mer restriktiva i sin behovsbedömning. En mer restriktiv behovsbedömning kan påverkas av flera saker, bland annat ändrade kommunala riktlinjer för hur socialtjänstinsatser ska beviljas.

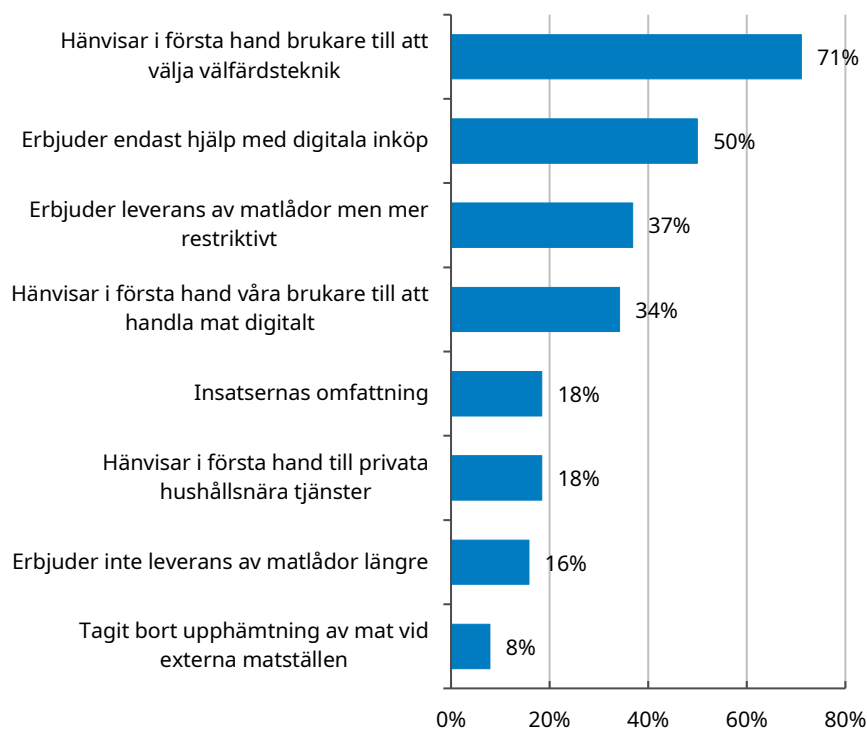
Ungefär två av fem äldreomsorgschefer bedömer att kommuners riktlinjer inte påverkar utvecklingen av andelen äldre med hemtjänstinsatser. Bland de chefer som känner igen minskningen uppger knappt hälften att kommunens ändrade riktlinjer har påverkat utvecklingen, antingen i hög eller i begränsad utsträckning.

Riktlinjerna kan ändras på flera sätt. I enkäten ställde vi frågan både om insatser och dessas utformning har förändrats, se diagram 4. Bland de chefer som ser att ändrade riktlinjer påverkar tillgången till insatser är det vanligast att uppge att de äldre i första hand hänvisas till att välja välfärdsteknik. Flera lyfter även att kommunerna i stället för fysiska besök i affären antingen endast erbjuder hjälp med digitala inköp, eller att de i första hand hänvisar brukare till att handla maten digitalt.

Välfärdstekniska lösningar, såsom digital nattillsyn, erbjuds i första hand där det bedöms lämpligt. Fysiska insatser ges vid behov.

Diagram 4. Andel (%) äldreomsorgschefer som uppger vad som ändrats i riktlinjerna

Andelen avser andel av gruppen äldreomsorgschefer som svarat att ändrade riktlinjer påverkar minskningen

Källa: Datensamling via Socialstyrelsens äldreomsorgspanel, N=38

Finns behov av vidare analys

Denna analys utgör ett första steg i att förstå minskningen av andelen äldre med hemtjänstinsatser och den utgår från äldreomsorgschefernas perspektiv. Äldreomsorgscheferna bedömer att det framför allt är kommunernas förebyggande arbete och äldres attityder och beteenden som ersätter eller skjuter upp behovet av hemtjänstinsatser, men resultatet är inte entydigt. Vidare kartläggningar och analyser behövs för att belysa dessa förklaringar men även andra orsaker som inte har undersökts i denna lägesbild, till exempel utvecklingen av medicinska behov hos äldre. Socialstyrelsen avser att följa frågan.